

фінансування інвестиційних проектів, на відміну від інвестиційного кредитування, здійснюється через пайові схеми, в яких фінансові установи виступають учасниками угоди і спільно з клієнтом розподіляють як прибутки, так і збитки. По-третє, залучення ресурсів здійснюється за допомогою пайових контрактів на довірчих засадах. По-четверте, ісламські фінансові установи намагаються уникати невизначених ситуацій, що можуть призвести до значних збитків. Це зумовлює формування резервів за фінансовими операціями в достатніх обсягах [1].

Обираючи ту чи іншу модель організації банківської діяльності для України, не доцільно переносити повністю досвід зарубіжних країн, а лише ті елементи, які забезпечать банкам максимальну конкурентоспроможність на ринку і сприятимуть забезпеченню сталого економічного зростання та розвитку. У ході формування банківської системи України виявляються ознаки певної близькості до німецької моделі універсального комерційного банку, за якою банки, будучи основним кредитором реального сектору, мають можливість володіти пакетами акцій нефінансових підприємств. Також спостерігаємо формування мішаної моделі організації інвестиційної діяльності банків [2]. Якщо врахувати загальноекономічну ситуацію в Україні, де ринок фінансових послуг не досяг такого рівня розвитку, як у зарубіжних країнах із ринковою економікою, і не відіграє суттєвої ролі у формуванні та перерозподілі капіталів, то очевидним стає те, що в таких умовах банки змушені дотримуватися принципу диверсифікації діяльності та здійснення всіх видів банківських операцій, характерних для універсальних банків. Прояв загальної тенденції до універсалізації в українській економіці викликаний тим, що універсальні банки мають ширші можливості розвитку в умовах нестабільної економічної ситуації.

Таким чином, стереотип діяльності банківських установ зарубіжних країн із стабільним фінансовим ринком поки що не може бути повністю застосований у вітчизняних умовах, проте вивчення світового досвіду щодо банківської діяльності у сфері інвестиційного бізнесу дозволяє виділити відповідні форми і методи, які можуть бути апробованими в Україні.

Література:

1. Банківська діяльність у сфері інвестицій: проблеми розвитку, напрями вдосконалення, механізми управління: монографія / кол. авт.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Б. І. Пшика. – К.: УБС НБУ, 2015. – 398 с.

2. Стечишин Т. Банки як інституційні учасники фондового ринку / Т. Стечишин // Наука молода: зб. наук. праць молодих вчених Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль: «Економічна думка» ТНЕУ, 2007. – Вип. 7. – С 60-65.

Христина МЕНДЛЮК

студентка факультету банківського бізнесу,

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри банківської справи Сороківська З.К.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки підвищена увага спрямовується на функціонування фінансово-кредитної і, зокрема, банківської системи та діяльності комерційних банків. Сутність банківського бізнесу та його характерні риси є визначальними в складному комплексі відносин, що виникають у сфері діяльності, пов'язаної з отриманням прибутку.

Комерційні банки є особливою категорією ділових підприємств - фінансових посередників. Вони залучають капітали, заощадження населення, інші вільні грошові кошти та надають їх у тимчасове користування іншим користувачам, які потребують додаткового капіталу. Фінансові посередники виконують таким чином важливу народногосподарську функцію, забезпечуючи суспільство механізмом міжгалузевого та міжрегіонального перерозподілу грошового капіталу. Банк є самостійним суб'єктом господарювання, юридичною особою, що виробляє і реалізує продукт у формі специфічних банківських послуг. Мета банківської діяльності - комплексне, високоякісне обслуговування юридичних і фізичних осіб, задоволення суспільних потреб у банківських продуктах та послуга [1, с. 15].

Для визначення суті категорії «банківський бізнес», необхідно, перш за все, роз'яснити головні передумови його виникнення.

Історично, появу банківського бізнесу пов'язують з потребою ринку в наявності посередників для розміну та обміну цінностей, що виконували функцію грошей при обмінних та торговельних операціях. Отримання прибутку зумовило подальший розвиток та нарощування спектру фінансових послуг, що пропонувались банківськими установами. Роль банків суттєво трансформувалась в умовах поступального розвитку економіки. Вони стали надзвичайно важливими суспільними інституціями, діяльність яких визначається економічним благополуччям держави. Функції банківського бізнесу усе більше виходять за межі простого фінансового посередництва задля отримання прибутку, саме цей вид бізнесу доцільно порівняти із «фінансовим супермаркетом», який пропонує дедалі ширший спектр послуг як для фізичних так і для юридичних осіб.

Визначення сутності банківського бізнесу доцільно розглядати з кількох сторін на основі досліджень вчених, які займалися цим питанням.

На сьогодні в економічній науці не існує єдиного трактування категорії «банківський бізнес». В той же час нерідко в працях науковців переплітаються поняття «банківський бізнес» та «банківська діяльність».

У Законі України «Про банки і банківську діяльність» зазначено: «Банківська діяльність - залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних і юридичних осіб» [2].

На нашу думку, банківський бізнес - це економічна категорія, що об'єднує сукупність економічних відносин між фізичними й юридичними особами, які виникають під час провадження банківської діяльності з метою отримання прямими зацікавленими сторонами економічної вигоди з врахуванням інтересів групи опосередкованих учасників.

Нині в літературі найрозповсюдженішою характеристикою банківського бізнесу є його вартість як грошовий вираз його цінності та показник ефективності. Виходячи з цього, доречним, на нашу думку, є подання узагальнюючої характеристики банківського бізнесу з урахуванням критерію його ефективності, тобто витрат на його провадження та з боку реалізації потенційних можливостей.

Однією з притаманних рис поняття «ефективність» є так звана її природа, що потребує оцінки показника чи показників та застосування найбільш доречної сукупності методологічного інструментарію для її оцінювання.

З врахуванням хронології, розвиток банківського бізнесу в Україні доцільно виокремити в три етапи, що відрізняються макроекономічними факторами, що впливали на його становлення та внутрішніми особливостями.

Проаналізуємо детальніше етапи становлення та розвитку банківського бізнесу в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Еволюція розвитку банківського бізнесу в Україні [3, с.75]

	I етап (1991- 2000 рр.)	II етап (2001- 2007 рр.)	III етап (2008 р. - теперішній час)
Зовнішні умови	впровадження основних принципів ринкових відносин; слабка ринкова дисципліна; нерозвиненість грошово-кредитного регулювання; макроекономічна нестабільність	позитивна макроекономічна динаміка; активний розвиток фінансового сектору країни; підвищення присутності іноземного капіталу в банківському секторі;	зниження ділової активності на міжнародних ринках капіталу; фінансово-економічна криза; зниження довіри до банківського сектору.
Внутрішні умови	швидкозростаючий, високодохідний націлений на максимізацію короткострокових результатів	Високорентабельний (за рахунок доступних дешевих зовнішніх ресурсів) та високо-ризикований,	Збитковий (внаслідок скорочення традиційних банківських доходів та зростання проблемної заборгованості)

Що ж до вітчизняного банківського бізнесу, як різновиду економічної діяльності, однією з характерних рис слід вважати його досить «молодий вік». Так, за часів адміністративно-планового режиму (до 1991 р.) діяльність у сфері банківництва обмежувалась орієнтацією на виконання показників плану з перерозподілу ресурсів держави у різні галузі та об'єкти. Зміна економічних орієнтирів України, що стосувалися переходу від планової до ринкової економіки викликали доволі інтенсивні процеси, що включали створення банківської системи, яка складалась вже із двох рівнів. Поява на ринку інститутів приватної власності покликали за собою виокремлення банків як бізнес-структур, в основі діяльності яких лежать принципи господарсько-оперативної самостійності, самоокупності та самофінансування, зацікавленості в матеріальній стороні та готовності до відповідальності.

Банківський бізнес, як і інші економічні категорії, під час свого реформування та розвитку підлягає класифікації. В умовах фінансової кризи чітке розмежування послуг та операцій може вважатись інструментом забезпечення визначеного рівня фінансової стійкості, а також інструментом боротьби за специфічні обмежені ресурси, нові ринки та лідируючі позиції у світовій економіці.

Література:

1. Фінансове право: навч. посіб. / М.О. Мацелик, Т.О. Мацелик, В. А. Пригоцький; за заг. ред. В. К. Шкарупи. - К.: Знання, 2011. - 815 с.
2. Закон України Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон України, прийнятий Верховною Радою України 07.12.2000 № 2121-III. – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
3. Комісарчик О. В. Теоретичні аспекти роздрібного банківництва / О. В. Комісарчик // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць / відп. ред. А. М. Мороз. – К. : КНЕУ, 2010. – Вип. 15. – С. 75–83.
4. Сороківська З.К., Вільшанська М.М. Роздрібний банківський бізнес: теоретичні положення та практична стратегія реалізації / З.К. Сороківська, М.М.Вільшанська // Наука молода. – № 25. – 2016. – С. 75-85.

5. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія/ О.В. Дзюблюк, В.В. Корнеєв, В.І. Міщенко та ін.; за ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2017. – 298 с.

Світлана МЕРГУТ
студентка факультету банківського бізнесу
Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник:
к. е. н., доцент кафедри банківської справи Забчук Г.М.

КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Малий та середній бізнес (МСБ) є рушійною силою економіки та основою середнього класу в усьому розвиненому світі. Сегмент малого і середнього бізнесу має величезний потенціал, який може стати рушієм для відновлення кредитування та економічного розвитку України загалом. Однак, за останні роки внаслідок економічних, політичних та військових обставин фінансовий стан суб'єктів малого та середнього підприємництва значно погіршився. Власний капітал щороку займає все більшу частку в основному капіталі підприємства. Потреба у кредитних коштах щоразу зростає, проте доступність кредитів залишається обмеженою через жорсткі умови та високі ставки банків.

Частка кредитів у капіталі МСБ становить близько 20% проти 60% у розвинених країнах. Переважно підприємства реінвестують у розвиток бізнесу власні прибутки та інвестиції засновників підприємств. Така ситуація зумовлена високою вартістю кредиту. Втім, ставки й умови отримання кредитів в Україні не порівняти з тим, що видають в Європі ті ж материнські банки.

Для надання коштів для фінансування (кредитування) МСБ України існують програми, що дають змогу здешевити надання банками позик – це програми фінансових установ у межах співпраці з різними іноземними фондами та структурами (Німецько-український Фонд, Фонд Western NIS, Європейський інвестиційний Фонд тощо) [6, с.28].

Вони дають змогу поетапно впровадити в Україні нові види фінансової підтримки, а саме: часткову компенсацію процентних ставок за кредитами, які надаються під бізнес-проекти, компенсацію лізингових платежів; передбачається розширення програми мікrokредитування [11, с. 193].

Суб'єкти малого та середнього підприємництва в основному утримують в обороті майже весь свій капітал, будучи надзвичайно чутливими до негативних проявів процесу пристосування України до умов відкритої економіки. Тому в умовах існуючої економічної нестабільності підприємства малого бізнесу надають перевагу швидким операціям, у зв'язку з чим вони втрачають інвестиційну привабливість як для вітчизняного, так і для іноземного інвестора.

У номінації «Опора МСБ» рейтингу «Фінансовий Оскар 2017» за версією журналу «Бізнес» до ТОП-10 кращих банків з кредитування малого і середнього бізнесу входять: УкрСиббанк, Kredobank, ProCreditBank, ПУМБ, Правексбанк, Укргазбанк, Укрсоцбанк, Ощадбанк, ПриватБанк, ОТПbank [7]. У 2018 році було видано МСБ на 7% більше кредитів, ніж роком раніше. При цьому частка малого бізнесу в загальному портфелі банків виросла з 6% до 15% [7].

До основних послуг банків з обслуговування малих та середніх підприємств належать: овердрафтне кредитування; кредит на поповнення обігових коштів; кредит